

NICK

Michael Farris Smith

# 1

**P**aříž zahalila těžká ranní mlha. Na rohu byla kavárna: proutěné židle, na každém stole květiny, poměšší muž s malýma očkama, který si při práci zpíval. Židle u okna, kde Nick každé ráno sedával, pil espresso a sledoval, jak hodiny jeho dovolenky odtikávají, a za dnů, kdy se slunce prodíralo skrze koruny stromů a dopadalo na katedrálu na protější straně ulice, se mu zdálo, že přece nemůže existovat žádné zabíjení. Že nemůže existovat žádná válka. Není přece možné, aby jeden člověk vrazil bajonet do kůže a kostí jiného člověka tak hluboko, až se špička čepele zaryje do hlíny pod tělem. Za dnů, kdy se v parku před katedrálou začaly objevovat děti a šplhaly, válely se a honily a kdy slunce svítlo naplno a mužík si prozpěvoval dlouhou, vážnou píseň, tehdy Nick cítil zvláštní klid pramenící z toho, že náleží do takového

okamžiku, tak daleko od domova a tak blízko návratu na frontu, cítil jistotu pařížského dne, který ho hřál natolik, že si občas musel rozepnout horní knoflík uniformy a nechat to teplo uniknout, než se promění v něco jiného.

Toho mlžného rána si mezi sochami světců žádné světlo cestu neklestilo a nebyly tam ani žádné děti, jen on a ona a zpívající muž. Seděla s ním, nohu přes nohu, její ruce položené na stole čekaly, až se jich Nick dotkne, a pak řekla: Chci tě vidět ráno, když se probouzíš. Tohle mu říkala před usnutím každou z těch sedmi posledních nocí – znal ji pouze sedm nocí, což byl nejdelší čas, jaký kdy s nějakou ženou strávil. Přes den se procházeli, on se snažil porozumět její jednoduché angličtině a ona se zase snažila učit ho slovíčkům podle pouličních cedulí a výkladů. Snažila se přimět jeho ústa ke správné výslovnosti tím, že mu mačkala tváře a rty, a on ji žertem plácal přes ruku a pak šli dál. Zastavili se u lavičky v parku a posadili se na ni. Zašli do kavárny na pozdní oběd. Nick ignoroval vlastní odraz na výkladních skříních, protože mu připomínal, že má na sobě uniformu a co ho čeká. Bloumali po Montmartru, kouřili cigarety a pozorovali, jak jakýsi Ital maluje slunce, zatímco sedí opřený zády o strom a mžourá skrze větvoví na žlutou oblohu. Za soumraku se procházeli podél řeky, když se rozsvěcují první světla, a v oné nádherné neurčitosti dne, kdy se čas zastaví a všechno se zdá být možné, se skrývá smutek i naděje.

A pak těch sedm dní a nocí skončilo. Seděli spolu v kavárně, upřeně na sebe hleděli a potom upřeně hleděli ven do mlhy. Její ruce čekaly. V náprsní kapse uniformy měl zastrčenou jízdenku na vlak a ona pronesla: Chci tě vidět ráno, když se probouzíš. Pronášela to co pár minut, jiná slova mezi nimi nevyvstávala, jako by ta věta byla součástí mechanického plynutí času. Procvičovali si ji společně a ona to vyslovovala přesně, a když nadešel čas, popadl ji za ruce a držel je a vnímal její klouby a pak i nehty, jako by jaktěživ neviděl lidskou ruku. Vzápětí se zvedl a beze slova odešel, jelikož nevěděl, co jiného by měl dělat. Něco v něm pulzovalo, děsilo ho a bránilo mu vyslovit, co jí chtěl říct. A on jí chtěl říct: Jestli mě nezabijí, tak se vrátím, a jsem si sakra jistý – a pekelně se bojím –, že mě zabijí, neumíš si představit, jaké to je, cítit, jak se země chvěje lidskou destrukcí, vidět povlak krve přehozený přes krajinu a nikdy si nebyť jistý, jestli ještě vůbec někdy vyjde slunce. Každé ráno za svítání civím na obzor a snažím se nějak si ho vštípit do paměti. Chtěl jí toho povědět strašně moc, ale nemohl, jako by jeho slova byla spoutaná řetězy, a on byl odsouzen k životu v sebezkoumání.

Kráčel po chodníku, a jak se tak plahočil s tornou na zádech a vnitřnosti se mu trhaly, mlha ho polkla a on našpicoval uši, jestli ho její hlas nezavolá. Naslouchal, jestli to bude ona, kdo udělá první krok a nějak pochopí, co všechno jí chce říct. Šel beze spěchu a naslouchal a čekal, až její hlas rozetne ten šedivý den, jenomže nic takového

se nestalo a pak už byl od ní příliš daleko, než aby se obrátil nazpět. Když dorazil k nádraží, uviděl, jak se k návratu na frontu scházejí další uniformy, a uslyšel motory a hvízdání a byl si jistý, že v téhle válce zemře. A až zemře, kdo bude na jeho pohřbu doopravdy truchlit? Před kněžištěm bíle orámovaného episkopálního kostela bude rakev a jeho příbuzní a přátelé jeho příbuzných a věrní zákazníci otcova obchodu a kamarádi ze sousedství a kamarádi ze školy a celý kostel bude plný těch, kdo k němu měli třeba jen zanedbatelnou vazbu. Budou sedět v lavicích, posmrkávat do kapesníků, objímat se a podávat si ruce a jeho jméno jim všem poskytne jakýsi zvláštní důvod. Budou tam, aby spolu sdíleli smutek, ale kdo z nich bude truchlit? Kdo se bude zajíkat, modlit se, trpět a doufat v pokoj jeho duše? Opravdu ho někdo miloval? A miloval někoho on? Odpovědi na všechny jeho otázky byly jasné a tehdy se zastavil, obrátil a zamířil zpátky do kavárny – nejprve šel a pak utíkal, na zádech těžkou torou, ústa v panice otevřená a kolem sebe hustou mlhu, která ji před ním ukrývala jako závěs.

Běžel, dokud skrze tu šed' nezahlédl světla kavárny, a zavolal na ni, věřil, že bude mít nad kým truchlit, že bude mít někoho, kdo bude truchlit nad ním, až konečně nastane den, kdy ulehne a odejde ze světa ke všem ostatním. Za běhu ji volal, a když dorazil ke kavárně, vstoupil dovnitř, otřel si oči a podíval se k jejich stolu. Ale byla pryč.

Mužík utíral barpult a něco si broukal. Nechal toho, zadíval se na Nicka a pak ukázal na dveře, jimiž prošla. Zatlaskal a řekl *Vite, vite!*, a když Nick zůstal bez hnutí stát, plácl rukou do pultu a cosi křikl, jako by ho chtěl probrat.

Nick shodil tornu, strčil ji do kouta kavárny a vyřítit se ven – mezi touto chvílí a odjezdem vlaku mu zbývalo hodně málo času – a uháněl po chodníku k bulváru Clichy, kde se v minulých dnech tak často procházeli. Několik domovních bloků: na každé odbočce očekával, že ji uvidí před sebou, že ji dohoní a všechno jí to řekne, nikdy tam však nebyla. Napadlo ho, jestli v té mlze neproběhl kolem ní anebo ji nepřehlédl v jiné kavárně. Zdálo se, že mlha houstne jeho úzkostí, a tak se obrátil, volal a pátral, ale nebyla tam. Napínal uši, jestli nezaslechne její hlas, a znovu se dal do běhu a začal se sápat po cizích lidech, ačkoli věděl, že je nezná, ale sápal se po nich v naději, že ta neznámá postava bude mít její tvář. Křičeli a oháněli se po něm, když je ten šílenec v americké uniformě popadl a řekl: Kde je?, třebaže o jejich pomoc ani nestál.

Z jakési kavárny sebral židli a postavil se na ni, jako by se mohla vznést a dopravit ho k ní, jenomže všude byla jen mlha a ta židle nebyla kouzelná.

Nesměl zmeškat vlak. Nechtěl. Nebyl tak vycitlivěný. Zavolal ji znovu. A znovu a znovu. Vedle něj stál číšník a rozčiloval se a poté Nick ze židle slezl. Ve vlastních stopách zamířil zpět do kavárny, a už očima nepátral, ale upíral je před sebe na zem, a když ke kavárně došel, mužíček

mu řekl francouzsky něco, čemu Nick rozuměl i nerozuměl. Zvedl z podlahy tornu, prostrčil paže popruhy a maširoval ke Gare Saint-Lazare, jako by se už zase brodil blátem a krví. Na nádraží dorazil ve chvíli, kdy zazněla poslední výzva, a vylezl do vagonu, neposadil se však. Stál v uličce a přes hlavy cestujících se díval ven na peron, předstíraje, že ji tam vidí.

## 2

**P**rotiútok očekávali za svítání. Po celou noc dělaly kanony ra-ta-ta-ta a nad zamračenou krajinou se míhaly bílé záblesky, které by se na půvabnějším a pokojnějším místě daly považovat za oslnivé výbuchy hvězd. Světlice vzlétaly ve spirálách jako červené a žluté světelné oblouky, které je nutily mít oči otevřené a hledět na nebe. Za rozbřesku visel nízko nad zemí mlžný opar, který stoupal z kráterů jako početný zástup vznášejících se duchů, a pak uslyšeli letadla a začalo to.

Granáty a dělostřelecká palba vyhazovaly hlínu k obloze a potom zazněl řev tisíců hladových mužů, kteří šli po krku tisícům jiných hladových mužů. Střílelo se z pušek, a jakmile nebylo co nabíjet, došla řada na bajonety, a jakmile se zlomily v něčím hrudním koši, došla řada na nože a ruce a kolena a pěsti a všechno ostatní, čím se dalo

zabíjet. Všude kolem nepřetržité výbuchy a už se od sebe začali oddělovat: živí a mrtví a ti, kdo byli někde mezi. Muži a kusy mužů. Někteří lhostejně procházeli bitvou a hledali vlastní zbraně a ruce. Jiní se oběma rukama drželi za týl. Někteří utekli a jiní předstírali, že jsou mrtví, a našli se tací, ze kterých už dávno veškerá lidskost vyprchala a kteří trhali a řezali jako barbaři, co k přežití potřebují krev.

Předchozího dne získali skoro dvě stě metrů, ale protiútok je zahnal zpátky. Mezi dělostřelbou a výkřiky se šířil hlas velící k ústupu, a tak se obrátili a byli nuceni přejít přes zákopy, kde leželi včera. Z oblohy se snášela letadla a dala jim možnost uprchnout. Ti, kdo byli příliš pomalí, kulhaví či prostě zpitomělí, schytali ránu bajonetem do zad, krku či do zátylku, a ti, kdo ještě stáli na obou nohách, se k ústupu připojili, neschopni zachránit kohokoli jiného než sebe.

Když dorazili k zákopu, který, jak se domnívali, především nadobro opustili, odhodili pušky. Lapali po dechu. Ohledávali se, jestli nemají šrámy či jiná zranění, které na chvíli zakryl adrenalin. Někteří zvraceli. Někteří mluvili sami se sebou zvučným hlasem plným strachu a nenávisti anebo volali svoje milované. Jiní leželi na zádech a upřeně zírali na zakouřenou oblohu. A další krváceli, dokud už krváčet nemohli.

Letadla pronásledovala nepřítele, střílela, kroužila a zase střílela, dokud ho nezatlačila zpět. Obě vojska se

usadila, aby se mohla vzpamatovat, doufala, že dorazí příděly, čekala, co bude dál. Během hodiny prach přestal vířit a všude kolem nich se ukázalo nebe bez mráčku. Světlemodré. Čisté a jasné.

V dáli se ozývala dělostřelecká palba a ti, kdo byli ještě naživu, v zákopech pomáhali s raněnými. Karneval zotavování. Muži křičeli pro ztrátu nohy či chodidla a někteří zápasili o dech kvůli průstřelu břicha a hrudi. Některé odnesli na nosítkách, ale jiní si jen obvázali rány a čekali na felčary, kteří ani náhodou nemohli zvládnout vše, co bylo potřeba. Křik časem utichl. Krvácení ustalo. A všichni se rozhlíželi, kdo zbyl.

Ojediné výbuchy granátů se přiblížily a znovu zvedly přízemní oblak kouře a prachu. Ale to už zapadlo slunce a soumrak prořízla stuha růžové, která ověncila obzor. Mezi palbou proletěla hejna kosů a z jedné strany oblohy na druhou se modř postupně měnila ze světla na tmu.

Tohle bylo to nejhorší období dne. Po boji a po vzpamatování se a před setměním. Ti, kdo zbyli, čekali na ty zvuky a dočkali se jich. Hlasy ze země nikoho. Volání o pomoc. Namáhavé výkřiky umírajících. Zvuky bolesti a zoufalství a žadonění a proseb. Hlasy tak blízké, a přece tak vzdálené. Pomocť se jim nedalo a ty hlasy už byly v hrobě a oni to věděli. Věděli to, protože seděli a naslouchali týmž výkřikům. Týmž prosbám. V témže období dne. Nebylo nic, co by se pro ně v této chvíli dalo udělat